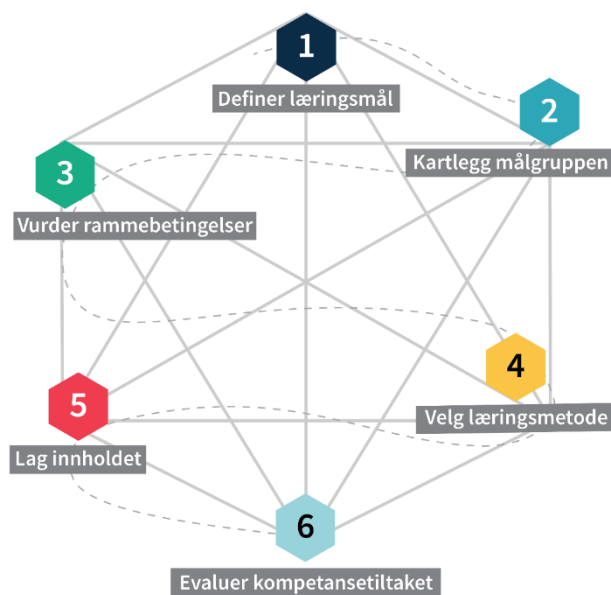

Hjelpearke for å lage læringsmål og innhold

Hjelpearkene er til for å støtte deg i planleggingen av kompetansetiltak.

De gir informasjon og veiledning som hjelper deg med å ta hensyn til viktige aspekter i planleggingen, slik at de som skal gjennomføre kompetansetiltaket får best mulig læringsutbytte.

Hjelpearke til Steg 1 – definer læringsmål

For å kunne planlegge et effektivt kompetansetiltak, er det viktig å definere tydelige læringsmål. Dette innebærer å spesifisere hva deltakerne skal kunne tenke, gjøre eller føle etter å ha gjennomført kompetansetiltaket. Et godt definert læringsmål gir en klar retning for læringsprosessen og bidrar til å sikre at opplæringen er målrettet og relevant.

Et læringsmål kan svare på følgende spørsmål:

- Hva har jeg lært når tiltaket er ferdig?
- Hvor godt skal jeg ha lært dette?
- I hvilken arbeidssituasjon skal jeg kunne vise hva jeg har lært?
- Hva har min virksomhet endret holdninger til etter opplæringen?

Nedenfor presenterer vi tre forskjellige taksonomier som kan være til hjelp under utarbeidelse av gode læringsmål. En taksonomi er et klassifiseringssystem for læringsmål, der verbene angir graden av progresjon. Det laveste nivået er det enkleste nivået. På hvert nivå er det eksempler på verb som du kan bruke for å definere læringsmålene.

Blooms taksonomi – for å lage gode kunnskapsmål

Når du planlegger et kompetansetiltak, trenger du klare mål for hva deltakerne skal **vite, forstå og kunne gjøre med kunnskapen** etter opplæringen. Kunnskapsmål handler om å beskrive hva slags innsikt deltakerne skal sitte igjen med – både i bredden og dybden.

Blooms taksonomi er et pedagogisk verktøy som hjelper deg med å formulere slike mål. Den strukturerer **kognitivt arbeid** (tankearbeid) i seks nivåer – fra det å huske faktakunnskap, til det å kunne analysere, vurdere og skape noe nytt på bakgrunn av kunnskapen.

Taksonomien gjør det lettere å:

- sikre riktig **vanskelighetsnivå** på læringsmålene
- velge **relevante læringsaktiviteter** som støtter målene
- vurdere **læringsutbyttet** etterpå

Jo høyere opp i taksonomien du går, desto mer krevende og refleksjonsbasert blir læringsarbeidet.

Eksempel:

Hvis målet er at deltakerne skal forstå regelverket for offentlige anskaffelser, kan du formulere læringsmål på ulike nivåer:

- *Nivå 1:* Deltakeren kan gjengi nøkkelbegreper og regler for offentlige anskaffelser.
- *Nivå 2:* Deltakeren kan forklare hva reglene betyr i praksis.
- *Nivå 3:* Deltakeren kan bruke regelverket i konkrete innkjøpssituasjoner.
- *Nivå 4:* Deltakeren kan vurdere ulike innkjøpsalternativer opp mot regelverket.

- *Nivå 5:* Deltakeren kan gjøre faglige vurderinger av anskaffelsesstrategier.
- *Nivå 6:* Deltakeren kan utvikle forslag til forbedringer i egen virksomhets innkjøpsrutiner.

De seks nivåene i taksonomien (basert på den reviderte versjonen fra 2001):

Nivå 1: Å huske fakta og grunnleggende begreper

Eksempler på verb på dette nivået:

definere, duplisere, liste, memorere, gjengi, oppgi

Nivå 2: Å forklare ideer eller begreper

Eksempler på verb på dette nivået:

klassifisere, beskrive, diskutere, forklare, uttrykke, identifisere, indikere, lokalisere, gjenkjenne, omformulere, velge, oversette

Nivå 3: Å bruke kunnskapen i nye situasjoner

Eksempler på verb på dette nivået:

utføre, illustrere, implementere, løse, demonstrere, tolke, betjene, øve, planlegge, skissere, bruke, skissere

Nivå 4: Å koble sammen ideer

Eksempler på verb på dette nivået:

vurdere, organisere, kategorisere, sammenligne, kontrastere, kritisere, differensiere, skille, undersøke, eksperimentere, stille spørsmål, teste

Nivå 5: Å redegjøre for et standpunkt eller en beslutning

Eksempler på verb på dette nivået:

argumentere, forsvare, bedømme, velge ut, støtte, vekte

Nivå 6: Å utvikle noe nytt eller originalt

Eksempler på verb på dette nivået:

sette sammen, samle, komponere, konstruere, lage, designe, utvikle, formulere, undersøke

Simpsons taksonomi – for å lage gode ferdighetsmål

Når du planlegger et kompetansetiltak, er det viktig å definere hva deltakerne skal kunne gjøre etter opplæringen. Ferdighetsmål handler om nettopp dette – å beskrive hvilke praktiske ferdigheter deltakerne skal utvikle eller forbedre.

Simpsons taksonomi gir deg et nyttig verktøy for å lage slike mål. Den brukes spesielt når læringsmålet gjelder fysiske handlinger, manuelle oppgaver eller prosedyrer – altså ferdigheter som må øves på, ikke bare forstås.

Taksonomien består av seks nivåer som viser økende grad av mestring. Utviklingen går fra å **imitere en ferdighet** (for eksempel å følge en instruksjon trinn for trinn), til å utføre den med **presisjon**, og videre til å **tilpasse ferdigheten** i ulike situasjoner.

Ved å bruke denne modellen kan du lage tydelige mål som passer til deltakernes nivå – enten de skal lære noe nytt eller forbedre det de allerede kan.

Eksempel:

Skal deltakerne lære å bruke en ny saksbehandlingsløsning, kan du formulere læringsmål på ulike nivåer:

- *Nivå 3:* Deltakeren kan følge en instruksjon for å registrere en sak i løsningen.
- *Nivå 5:* Deltakeren registrerer saker korrekt og effektivt, uten veiledning.
- *Nivå 6:* Deltakeren bruker løsningen selvstendig og tilpasser bruken til ulike saksbehandlingssituasjoner.

Nivå 1: Å observere og oppfatte med sine sanser

Eksempler på verb på dette nivået:

oppdage, fokusere, iakttå, følge med, sanse, motta, observere

Nivå 2: Å utvise interesse og være klar for å utføre ferdigheten

Eksempler på verb på dette nivået:

følge, delta, forberede, benytte, velge, handle, forvente, foretrekke

Nivå 3: Å prøve å utføre ferdigheten under veiledning og imitasjon

Eksempler på verb på dette nivået:

imitere, kopiere, gjenta, forsøke, behandle, foreta

Nivå 4: Å utføre ferdigheten mer som en vane

Eksempler på verb på dette nivået:

tilpasse, benytte, justere, beherske, rette feil, omstille, vedlikeholde, gjennomføre

Nivå 5: Å utføre ferdigheten selvstendig og feilfritt

Eksempler på verb på dette nivået:

bearbeide, gjennomføre, sette sammen, produsere, lage, koordinere, anvende

Nivå 6: Å videreutvikle og tilpasse utførelsen ut fra nye situasjoner

Eksempler på verb på dette nivået:

improvisere, kombinere, forandre, variere, forbedre, forny, mestre, videreutvikle

Krathwohls taksonomi – for å utvikle holdningsmål

Når du utvikler kompetansetiltak, er det ikke alltid nok at deltakerne lærer *hva* de skal gjøre – de må også forstå *hvorfor*, og være motivert til å handle i tråd med verdier og profesjonelle normer. Da trenger du **holdningsmål**, som beskriver hvilke holdninger, verdier og motivasjon det er ønskelig at deltakerne tar med seg ut i praksis.

Krathwohls taksonomi er et pedagogisk verktøy som hjelper deg å formulere slike mål på en systematisk måte. Taksonomien beskriver fem nivåer for utvikling av affektive mål – altså mål som handler om holdninger, verdier og følelsesmessig engasjement.

Taksonomien gjør det lettere å:

- beskrive hvordan deltakerne utvikler **forståelse og forpliktelse** for verdier
- planlegge **læringsaktiviteter** som støtter verdiforankring og refleksjon
- vurdere **endringer i atferd og profesjonell holdning** over tid

Eksempel:

Hvis målet er å styrke etiske holdninger i møte med brukere, kan du formulere læringsmål på ulike nivåer:

- *Nivå 1:* Deltakeren lytter aktivt når brukernes behov og perspektiver blir presentert.
- *Nivå 2:* Deltakeren deltar i diskusjoner om etiske dilemmaer og deler egne refleksjoner.
- *Nivå 3:* Deltakeren viser engasjement for rettferdig behandling og respekt for ulikhet.
- *Nivå 4:* Deltakeren gjør bevisste vurderinger når verdier står i konflikt.
- *Nivå 5:* Deltakeren utøver profesjonell dømmekraft og tilpasser verdiene til ulike praksissituasjoner.

Nivå 1: Å være oppmerksom og oppfatte hva som foregår, blir sagt eller gjort

Eksempler på verb på dette nivået:

observere, følge med, lytte, være klar over, være opptatt av, ta i betraktning, være bevisst

Nivå 2: Å engasjere seg og kunne til en viss grad ta ansvar for egne handlinger

Eksempler på verb på dette nivået:

akseptere, reagere, ta ansvar for, være opptatt av, følge opp, følge, delta

Nivå 3: Å kunne sette ord på holdninger og verdier samt bedømme anvendelsen i forhold til situasjonen

Eksempler på verb på dette nivået:

verdsette, anerkjenne, sette pris på, vise respekt for, ta initiativ til, etterleve

Nivå 4: Å kategorisere forskjellige verdier, opplysninger og ideer samt se forskjeller og sammenheng

Eksempler på verb på dette nivået:

organisere, bedømme, beslutte, utvikle, avveie, avklare, assosiere, forme, sammenstille

Nivå 5: Å kritisk bedømme, generalisere samt ta informasjon til seg

Eksempler på verb på dette nivået:

generalisere, vurdere, påvirke, utøve, internalisere, gjennomføre, forandre, realisere

Hjelpeark til Steg 4 – velg læringsmetode

Når du utvikler et kompetansetiltak, er det viktig å sikre kvalitet og relevans for deltakerne.

MAKVIS-modellen hjelper deg å planlegge innhold og læringsaktiviteter som er motiverende, aktiviserende og tilpasset målgruppen.

Modellen bygger på seks prinsipper for god læring: **motivasjon**, **aktivisering**, **konkretisering**, **variasjon**, **individualisering** og **sosialisering**.

Ved å bruke MAKVIS som verktøy i planleggingen, legger du til rette for et tiltak som engasjerer deltakerne og skaper godt læringsutbytte.

Motivasjon

Hva kan du gjøre for å vekke deltakernes interesse for temaet? Hvilke aktiviteter kan gjøre læringen relevant, nyttig og engasjerende?

Aktivisering

Hvordan kan du involvere deltakerne aktivt i læringsprosessen? Hvilke oppgaver eller spørsmål kan få dem til å reflektere over egen praksis?

Konkretisering

Hvordan kan du koble det faglige innholdet til deltakernes jobbhverdag? Hvilke konkrete eksempler eller situasjoner kan brukes?

Variasjon

Hvordan kan du variere mellom ulike typer aktiviteter og formidlingsformer? Hvordan kan du tilpasse innholdet til tidsrammen som er satt for de ulike aktivitetene?

Individualisering

Hvordan kan du tilpasse innholdet og aktivitetene til deltakernes ulike forkunnskaper, behov og læringsstiler?

Sosialisering

Hvordan kan læringsopplegget fremme dialog, tilbakemelding og samarbeid? På hvilke måter kan deltakerne lære med og av hverandre?

Du kan bruke MAKVIS-modellen uansett om du lager kurs, faglige samlinger, webinarer eller digitale læringsressurser.

Hjelpeark til Steg 5 – lag innholdet

Hva er aktiv læring?

Aktiv læring handler om at deltakerne selv er aktive og engasjerte i læringsprosessen, i motsetning til å være passive mottakere av informasjon. Dersom deltakerne selv må være aktive, krever det at de tar i bruk den kunnskapen og de ferdighetene de allerede har, og bruker disse erfaringene for å tilegne seg ny kunnskap.

Aktiv læring innebærer at deltakerne utforsker, diskuterer, samarbeider, reflekterer og anvender kunnskap i praksis, ofte gjennom praktiske oppgaver, problemløsning, gruppearbeid eller fysisk aktivitet. Å tenke over det de gjør er en del av den aktive læringen.

Hvorfor er aktiv læring viktig?

- **Bedre læringsutbytte:** Aktiv læring gir dypere forståelse, bedre hukommelse og økt evne til å anvende kunnskap i nye situasjoner.
- **Motivasjon og mestring:** Deltakerne opplever økt motivasjon, engasjement og mestring når de får være aktive og ta ansvar for egen læring.
- **Utvikling av sentrale ferdigheter:** Aktiv læring fremmer kritisk tenkning, samarbeid, problemløsning og kommunikasjon – ferdigheter som er etterspurt i arbeidslivet.
- **Bedre læringsmiljø:** Aktiv deltakelse styrker det sosiale fellesskapet og gir rom for å se og bruke hverandres styrker.
- **Helse og trivsel:** Fysisk aktiv læring kan motvirke stillesitting, fremme konsentrasjon og bidra til bedre mental helse.

Hvordan sikre aktiv læring i kompetansetiltak?

- **Planlegg for deltakelse:** Velg læringsaktiviteter der deltakerne må gjøre noe aktivt – diskutere, løse oppgaver, samarbeide eller utføre praktiske handlinger.
- **Knytt aktivitet til læringsmål:** Sørg for at aktivitetene er relevante og støtter de kompetansemålene som skal nås.
- **Variasjon og tilpasning:** Bruk ulike metoder som gruppearbeid, rollespill, praktiske øvelser, refleksjonsoppgaver og fysisk aktivitet for å møte ulike læringsstiler og behov.
- **Skap refleksjon:** Legg inn tid for deltakerne til å reflektere over hva de har gjort og lært, både individuelt og i fellesskap.
- **Bruk teknologi og digitale verktøy:** Digitale ressurser kan støtte aktiv læring gjennom interaktive oppgaver, samarbeidsplattformer og simuleringer.